

PRAGMALINGUISTICS, FUNCTIONAL LINGUISTICS TRANSLATION STUDIES AND INTEGRATION OF LANGUAGE TEACHING PROCESSES

Section 1: Cognitology and cultural linguistics in modern linguistics.

Section 2: Literary criticism and society.

Section 3: Problems of comparative typology and translation studies, modern problems of philology.

Section 4: Integration of communicative technologies in language learning.

Deep Learning
May 22, 2024
Network capable of
adapting itself to new
data

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY
TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI**

Ingliz tilshunosligi kafedrası

**PRAGMALINGVISTIKA, FUNKSIONAL TARJIMASHUNOSLIK VA TIL
O‘RGATISH JARAYONLARI INTEGRATSIYASI**

**mavzusidagi xalqaro miqyosidagi ilmiy-nazariy anjuman materiallari
TO‘PLAMI**

2024 yil, 22-may

Buxoro 2024

Pragmalingvistika, funksional tarjimashunoslik va til o'rgatish jarayonlari integratsiyasi mavzusidagi xalqaro miqyosidagi ilmiy-nazariy anjuman materiallari: to'plovchi va nashrga tayyorlovchi: M.U.Saidova, M.A.Shukurova, N.J.Bobojonova, X.X.Qodirova; Buxoro; 2024 yil, 487 bet.

Xalqaro miqyosidagi ilmiy-nazariy anjuman O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirining 2024-yil 20-martdagi 76-sonli "2024-yilda qo'shimcha o'tkaziladigan xalqaro va Respublika miqyosidagi ilmiy va ilmiy-texnik tadbirlar to'g'risida"gi buyrug'iga asosan o'tkazilmoqda. To'plamda respublikamiz olimlari, katta ilmiy xodim-izlanuvchilari va mustaqil izlanuvchilarining xorijiy tillarda o'quv va badiiy adabiyotlar, elektron darsliklar, ixtisoslashtirilgan rasmlar bilan bezatilgan gazetalar va jurnallarni yaratish hamda chop etish samaradorligini oshirish, yoshlarda chet tilni egallash darajalarining Yevropa tizimi (CEFR)ni o'rganishning o'rni, yoshlarga chet tilni o'rgatishning psixologik aspektlari, chet tilni o'rganishda til xususiyatlarining ahamiyati va muammolari, til va madaniyatlararo kommunikatsiya metodlari, tilshunoslik va adabiyotshunoslik masalalari, uslubshunos olimlarning ilg'or tajribalarining roli kabi masalalar talqiniga bag'ishlangan maqolalari o'z ifodasini topgan. To'plamda til muammolari bilan qiziquvchi ilmiy xodimlar, katta ilmiy-xodim izlanuvchilar, mustaqil tadqiqotchi-izlanuvchilar, magistrantlar va o'quvchilar foydalanishlari mumkin.

Tahrir hay'ati:

Prof. O.X.Xamidov, prof. T.H.Rasulov, prof. M.Q.Baqoyeva, prof. D.S.O'rayeva, dots. N.B.Ataboyev, prof. Z.I.Rasulov (mas'ul muharrir), M.A.Shukurova (mas'ul kotiba)

To'plovchi va nashrga tayyorlovchi:

Ingliz tilshunosligi kafedrasida o'qituvchilari: M.U.Saidova, M.A.Shukurova, N.J.Bobojonova, X.X.Qodirova

Taqrizchilar:

Filologiya fanlari nomzodi, professor M.H.Alimova
Filologiya fanlari nomzodi, dotsent N.B.Bakayev
Filologiya fanlari nomzodi, dotsent Z.B.Toshev

olmoq (ma'nosida). M: "Siz kimga yaxshi ko'rinmoqchi edingiz, yolg'on gapni dasturxon qilib yuribsiz?"

O'zbek tilida dasturxon leksemasidan 'dasturxonchi' lug'aviy birligi shakllangan bo'lib, to'y-hashamlarda dasturxon bilan bog'liq barcha jarayonni to'liq biladigan va o'tkazadigan, katta ziyofat va boshqa marosimlarda dasturxon tayyorlash va kelgan-ketganlarni kutish uchun belgilangan ayol yoki erkak kishi tushuniladi. Dasturxonchi hozirgi kunda gender jihatdan ayollar faoliyatiga xoslanib qolgan bo'lsa-da, tarixda "amir, xon va beklar saroyida saroy ahllariga beriladigan ovqatlarni tayyorlatish va mehmon kutish bilan shug'ullangan lavozimli kishi" ma'nosida erkaklarga nisbatan ham qo'llangan.

Realialarni yurtimiz xududlari misolida olsak ham bir xududdagi kiyim – kechak, uy anjomlari, urf -odatlarda ham sezilarli farqni ko'rish mumkin. Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash joizki, realiyalar turli xududlarda turlicha ko'rinish va ma'noga ega bo'lgan til birligidir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. K. Jo'rayev.M.Rasulova.M.Ahmedova."Tarjimashunoslik".T.2015.
2. Томахин Г.Д "Реалии в культуре и языке. ИЯШ, 1981.
3. Ахманова О.С. "Словарь лингвистических терминов" М, 1981.
4. Бархударов Л.С. "Язык и перевод". М: "Международные отношения", 1975.
5. A.Qodiriy "O'tkan kunlar" 1926
6. Ibragimovna, G. M. (2024). Linguocultural Analyses of Imperative Mood in Uzbek Language. *Best Journal of Innovation in Science, Research and Development*, 3(2), 45-49.
7. Ibragimovna, G. M. (2024). THE CONCEPT OF DESIRE ANALYSIS IN F. SCOTT FITZGERALD'S "THE GREAT GATSBY". *PROSPECTS AND MAIN TRENDS IN MODERN SCIENCE*, 1(9), 104-107.
8. Ibragimovna, G. M. (2024). LINGUOCULTURAL FEATURES OF IMPERATIVE MOOD IN ENGLISH LANGUAGE. *PROSPECTS AND MAIN TRENDS IN MODERN SCIENCE*, 1(9), 108-111.
9. Ibragimovna, G. M. (2024). MEANS OF EXPRESSING POSSESSION IN" THE OLD MAN AND THE SEA" BY ERNEST HEMINGWAY. *PROSPECTS AND MAIN TRENDS IN MODERN SCIENCE*, 1(9), 101-103.
10. Gadoyeva, M. I., & Kabilova, N. S. (2019). ВЫРАЖЕНИЕ ЗНАЧЕНИЯ НЕОПРЕДЕЛЕННОСТИ ЧИСЛИТЕЛЬНЫМИ, НУМЕРАТИВАМИ И ПОСРЕДСТВОМ СЛОВА" БИР" В АНГЛИЙСКОМ И УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКАХ. *Theoretical & Applied Science*, (11), 699-704.
11. Rasulov Zubaydullo Izomovich. (2022). On the Basis of Information-Discursive Analysis. *Indonesian Journal of Innovation Studies*, 18. <https://doi.org/10.21070/ijins.v18i.621>
12. Rasulov , Z. (2023). LISONIY TEJAMKORLIKNING AXBOROT IFODASIDAGI ORTIQSHALIKKA MUNOSABATI. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.Uz), 42(42). извлечено от https://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/10944
13. Rasulov, Z. I. (2023). THE NOTION OF NON-EQUIVALENT WORDS AND REALIAS IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES. *Finland International Scientific Journal of Education, Social Science & Humanities*, 11(6), 35-40.
14. Rasulov , Z. (2023). Принцип когнитивной экономии как важный фактор в передаче информации. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.Uz), 42(42). извлечено от https://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/10954
15. Rasulov, Z. (2023). ПРИНЦИПЫ ЭКОНОМИИ ФОНАЦИОННОЙ ЭНЕРГИИ. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.uz), 42(42).
16. Rasulov , Z. (2023). PEDAGOGIKA VA PSIXOLOGIYADA MANIPULYATSIYA TUSHUNCHASI. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.Uz), 39(39). извлечено от https://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/10487
17. Erkinovna, Y. F. (2021). Politeness and Culture. *INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY RESEARCH AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES*, 2, 82–86.

18. Erkinovna, Y. F. (2022). The Principle of Politeness in the English and Uzbek Languages. Eurasian Research Bulletin, 6, 65-70.
19. Yuldasheva, F. (2023). ИССЛЕДОВАНИЯ ВЕЖЛИВОСТИ В СОВРЕМЕННОЙ ЛИНГВИСТИКЕ. Farg ‘ona davlat universiteti ilmiy jurnali, (1), 480-483.
20. Erkinovna, Y. F. (2021). Politeness and culture. In International conference on multidisciplinary research and innovative technologies (Vol. 2, pp. 82-86).
21. Yuldasheva, F. (2021). Ingliz va o‘zbek tillarida xushmuomalik . ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.Uz), 5(5). ИЗВЛЕЧЕНО ОТ https://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/2584
22. Erkinovna, Y. F. . (2023). Four Current Approaches to Politeness. Best Journal of Innovation in Science, Research and Development, 2(6), 250–255. Retrieved from <http://www.bjisrd.com/index.php/bjisrd/article/view/321>
23. Erkinovna , Y. F. . (2023). Grice’s Conversational Maxims in Our Everyday Life. Miasto Przyszłości, 32, 151–154. Retrieved from <http://miastoprzyszlosci.com.pl/index.php/mp/article/view/1118>
24. Erkinovna, Y. F. . (2023). Expression of the Modesty Maxim in English. Best Journal of Innovation in Science, Research and Development, 2(6), 333–336. Retrieved from <http://www.bjisrd.com/index.php/bjisrd/article/view/338>
25. Yuldasheva Feruza Erkinovna. (2023). Cross-Cultural Variation and Distribution of Politeness Strategies . American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education (2993-2769), 1(8), 31–34. Retrieved from <http://grnjournal.us/index.php/STEM/article/view/864>

ADABIY MATNDA KONSEPTUAL METAFORA

Xayrullayeva Gulasal Farhodovna

Buxoro davlat universiteti

Ingliz tilshunosligi kafedrasida o‘qituvchisi

Xayrullayeva Feruza

BuxDU, Xorijiy tillar fakulteti 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada badiiy matndagi konseptual metaforaning tipik xususiyatlari ko‘rib chiqiladi. Darhaqiqat, metafora nafaqat adabiy vosita, balki inson ongi jarayonlari uchun kognitiv vositadir. Adabiy asarlardagi konseptual metaforalar muallifning voqelikni tushunish uslubini, yozuv uslubini, shuningdek, muallifning fikrlash xususiyatlarini tasvirlaydi. Bundan tashqari, konseptual metafora o‘quvchiga yanada chuqurroq bilim va yashirin tavsif berish uchun ishlatilishi mumkin.

Kalit so‘zlar: Idrok, domen, ontologik metafora, aqliy tuzilma.

Abstract: This article examines the typical features of conceptual metaphors in literary texts. Indeed, metaphor is not only a literary tool, but also a cognitive tool for the processes of human consciousness. Conceptual metaphors in literary works describe the author's way of understanding reality, writing style, as well as the author's thinking characteristics. In addition, conceptual metaphors can be used to provide the reader with deeper knowledge and implicit description.

Key words: Perception, domain, ontological metaphor, mental structure.

Аннотация: В данной статье рассматриваются типичные особенности концептуальных метафор в художественных текстах. Действительно, метафора — это не только литературный инструмент, но и познавательный инструмент процессов человеческого сознания. Концептуальные метафоры в литературных произведениях описывают авторский способ понимания действительности, стиль письма, а также особенности авторского мышления. Кроме того, концептуальные метафоры могут использоваться для предоставления читателю более глубоких знаний и неявного описания.

Ключевые слова: Восприятие, предметная область, онтологическая метафора, ментальная структура.

Kognitiv lingvistika - bu bilish, aqliy jarayonlar va mexanizmlar bilan shug'ullanadigan tilni o'rganadi. Til idrok, diqqat, harakat qobiliyatlari, vizual va fazoviy ishlov berish kabi ba'zi kognitiv qobiliyatlarga tayanadi, deb ta'kidlanadi. Shunday qilib, bilish inson ongiga yo'l bo'lishi haqiqat bo'lishi mumkin. Kognitiv lingvistikaning ildizi 1970-yillarga borib taqalsa-da, bu soha o'n yildan so'ng mashhur tilshunos olimlar J. Lakoff va M. Jonson.ning "Biz yashayotgan metafora" (1980) nomli yangi ramkada metaforani o'rganuvchi asari nashr etilishi bilan o'z taraqqiyotiga erishdi. Ular metafora nafaqat adabiy vosita, balki dunyoni konseptual tushunishning fikrlash usuli va lingvistik kalitini topdilar. Mualliflar ta'kidlaganidek, "Biz tajribaning bir sohasidan gestaltni boshqa domendagi tajribani tuzish uchun ishlatganimizda, tajribamizni metafora sifatida tushunamiz".

G'oyani ifodalashda foydalaniladigan manbalar va mexanizmlarga ko'ra, konseptual metaforalarning bir necha turlari mavjud:

- bir tushuncha boshqa tuzilgan tushuncha ma'nosida anglashiladigan tarkibiy metaforalar;
- ontologik metaforalarda mavhumlik aniq narsa sifatida ifodalanadi;
- pozitsion munosabatni o'z ichiga olgan orientatsion metaforalar;
- muloqot haqida gap ketganda qo'llaniladigan kondukt metaforalar.

Kognitiv metaforaning manba sohasi va maqsad sohasi o'rtasida o'zaro ta'sir mavjud. Birinchisi, yangi bilimlar aniqlanadigan ba'zi bilim yoki tajribani o'z ichiga oladi. Ikkinchi soha - bu metafora qo'llaniladigan soha. Ushbu ikki soha o'rtasidagi tarkibiy bog'liqlik konseptual xaritalashdir. Kognitiv metaforalar inson hayotida muhim rol o'ynaydi, chunki ular bizning tajribamizni tizimlashtirish, dunyoni tasvirlash va hayotimizdagi turli narsalarni taqqoslash imkonini beradi. Bundan tashqari, ular insoniyatning ijodiy va kognitiv rivojlanishi uchun juda muhimdir. Muammoni ishlab chiqish holati. Metafora nazariyasi Aristotel, Ch. Fillmore, Black, Z. Kovecses, M. Freeman, E. Semino, M. Turner, R. Langacker, G. Lakoff, M. Jonson va boshqalar. Inson idrokini uzluksiz o'rganish, tabiiyki, inson tafakkur jarayonlari lingvistik iboralar va ayniqsa, badiiy matnlarda qanday aks etadi, degan savol tug'iladi. Mos ravishda zamonaviy tilshunoslar kognitiv metaforaning aqliy konstruktsiya sifatidagi rolini allaqachon o'rganishga kirishgan. Grinning so'zlariga ko'ra, "Konseptual metafora inson ongining ishlashiga oynani taklif qiladi, chunki ular umumiy fikrlash jarayonlarini ham, natijada paydo bo'ladigan o'ziga xos lingvistik iboralarni ham tuzadi. o'sha fikr jarayonlaridan". Marlen Yoxansson Falkning yana bir tadqiqoti metaforik til va gavdalangan idrok o'rtasidagi munosabat bilan bog'liq. U texnologik ixtirolar odamlarga til va fikrni metaforik tarzda shakllantirishga qanday yordam berganiga e'tibor qaratadi. Pol Martinning so'zlariga ko'ra, "metafora bizning konseptual operatsiyalarimizni va shuning uchun dunyoga qarashlarimizni ontologik sohalar bo'ylab, odatda o'ziga xoslikdan mavhumgacha qisman ma'lumot xaritasi orqali shakllantiradi". Metafora faqat fikrlash jarayonining asosiy jihatlari sifatida emas, balki adabiy xususiyatlar sifatida ham ko'rib chiqiladi. hissiy simulyatsiyalarni ham faollashtiradigan matnlar. Adabiyotda metafora tadqiqotiga oid ayrim misollarda metaforaning personaj yoki hikoyachi uslubida tutgan o'rni. va kognitiv metafora nazariyasining hikoyaviy badiiy adabiyotga ta'siri haqida so'z boradi. J.Lakoff va M.Jonson tafakkur tushunchalari shaxsning barcha faoliyatiga taalluqlidir, uning xulq-atvori, his-tuyg'ulari, ijtimoiy munosabatlarini tuzadi, garchi tafakkurning konseptualligi ko'pincha shaxs tomonidan birmuncha noto'g'ri tushuniladi. Shunga ko'ra, ruhiy xususiyatga ega bo'lgan konseptual metafora o'z ichiga oladi. adabiy matn muallifi foydalanishi mumkin bo'lgan keng kognitiv salohiyat. Lakoff va Tyornerning ta'kidlashicha, obrazli sxemalar kundalik nutqning xususiyatlari, shuningdek, adabiy nutqni tashkil qiladi. Lakoff va Tyorner konseptual metafora badiiy matnlar chuqur bilim berish orqali o'z ta'sirini kengaytirishga qodir ekanligini tasdiqlaydi.

Agar kognitiv metaforalar tilda an'anaviy rolni ko'rsatsa, adabiy nutqda ular muallifning xabarini olib boradi. Muhokama Kognitiv fanga yondashuvni taklif qiladi. uning nutqi va uslubini muhokama qilish imkonini beradigan til va adabiyotni o'rganish. U o'z nazariyalarini til va adabiyotshunoslikni bir fanga birlashtirgan tizimli metodga asoslaydi. Jorj Lakoff, Mark Jonson, Mark Tyornerning so'zlariga ko'ra, konseptual metafora bizning fikrlash tarzimizni tuzadi. Bir nechta ifodali misollarni izchil nomlash uchun biz o'z fikrlarimizni ifodalash uchun foydalanadigan kundalik tilda aks ettirilgan his-tuyg'ularimiz, his-tuyg'ularimiz va munosabatlarimizni kontseptsiyalashtiramiz. Badiiy asarlarda insonning fikrlash jarayonlari konseptual metafora sifatida

<i>Туйлиева Л. А.</i> К вопросу о семантике глаголов биологического состояния русского языка	120
<i>Nurimova D.Q.</i> Diskurs va unga oid ilmiy-nazariy qarashlar	123
<i>Ziyodillayeva M.E.</i> Linguoculturology as a new branch of modern linguistics	126
<i>Obobakirova V.V</i> Antroponimlarning kelib chiqishi	128
<i>Shermuxamedova N.A.</i> Word-forming aspect of computer slang in internet discourse.....	131
<i>Turg'unova E.E.</i> Realiya tushunchasi va uning tilshunoslikda tutgan o'rni	133
<i>Xayrullayeva G.F., Xayrullayeva F.F.</i> Adabiy matnda konseptual metafora	137
<i>Jalilov B.H.</i> A modern view of neologisms in the English language.....	140
<i>Sattorova Sh.Sh.,</i> Modallik kategoriyasining madaniy xususiyatlari	144
<i>Murtazoyev O.N., Ortiqova Z.A.</i> Intertekstuallik tushunchasining kelib chiqishi va tilshunoslikdagi ahamiyati.....	146
<i>Sattorova M.Sh.</i> Lingvokulturologiyaning nazariy asoslari. Lingvokulturema lingvokulturologiyaning obykti sifatida	149
<i>Barotova N.Sh.</i> The problem of nationality in cinema discourse	153
<i>Bobojonova N.J.</i> Zamonaviy tilshunoslikda muloqot tushunchasi	156
<i>Shukurova M.A., Hikmatova A.Q.</i> The formation of stylistics from the ancient times and its definition as a branch of general linguistics.....	159

2 - SHO'BA: ADABIYOTSHUNOSLIK VA JAMIYAT

<i>Gadoyeva M.I., Cho'lliyeva M.X.</i> Courage and modesty in the novel of the Old man and The Sea	163
<i>Gadoyeva M.I., Mirzayeva M.Z.</i> Unveiling Desire: A Comparative Analysis of Psychological Portrayals in "Almost the Heaven" by Judith McNaught and "Bygone Days" by Abdulla Kadiri .	167
<i>Raxmatova M.M., G'aniyeva N.G'.</i> The symbol of women in Jaded literature	170
<i>Djumaeva N.D., Akhmadova N.</i> Unveiling the mystical language of fairy tales	175
<i>Umurova X.H., Axmedova S.H.</i> Specific features of mythological onomastics in the English folk tale.....	178
<i>Elmanova M.T.,</i> Понятие реальности в постмодернистской поэтике.....	181
<i>Sidorkova L.R</i> Семантическое богатство качественных прилагательных в рассказах К.Г.Паустовского	186
<i>Abdullayeva G.G., Ashurova N., Zarifova F., Ramazonova G., Rashidova S.</i> Adabiyot va uning jamiyatdagi o'rni.....	189
<i>Sayidova Sh.N.</i> Adabiyotda Temur siyomosining turlicha talqini	193
<i>Ibragimova G.R.</i> O'zbek adabiyotida dendrar (daraxt) timsoli talqinida poetik mushtaraklik.....	196
<i>Masharipov V.S.</i> A comparative analysis of paralinguistic elements in A.Chekhov and O.Henry	199
<i>Ortikova Z.A.</i> The usage of metaphors in "Again, but better" by Christine Riccio	202
<i>Shamsiyeva S.R.</i> Tilshunoslikda badiiy tasvir vositalaridan foydalanishning o'ziga xosligi	205

3 - SHO'BA: GLOBALLASHUV DAVRIDA QIYOSIY TILSHUNOSLIK VA TARJIMA MUAMMOLARI

<i>Gadoyeva M.I., Ibragimova M.A.</i> Linguacultural analyses of imperatives in Uzbek and English	209
<i>Haydarov A.A., Alimova M.</i> Ingliz va o'zbek tillarida taqlidiy so'zlarning uslubiy o'ziga xosligi	211
<i>Qosimova N.F.</i> Tarjima jarayonida induksiya, deduksiya va abduksiya	215
<i>Tursunov M.M., Egamova Sh.A.,</i> Ingliz tilidagi frazeologik birliklarning o'ziga xos xususiyatlari	218
<i>Tursunov M.M., Rahmatullayeva A.T.</i> Ingliz va o'zbek milliy madaniyatiga oid semantik guruhlar tasnifi.....	221
<i>Djumaeva N.D., Murodova M.</i> Artur afsonasidagi atoqli otlar ingliz milliy madaniyatining ifodasi sifatida.....	225
<i>Shukurova M.A., Sobirova Sh.</i> Сопоставительное исследование категории залога глагола в английском и русском языках.....	228